

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 44-36. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštini hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Liubljana, sreda 27. aprila 1938

Cena posamezni številki din 1'50

Zopet aktualna zahteva

Napoved 4 milijardnega notranjega posojila za investicije in narodno obrambo je zopet postavila v ospredje staro zahtevo Slovenije: sezidavo železniške zveze Slovenije z morjem.

In to je tudi le naravno. Kajti zveza Slovenije z morjem je bila že uzakonjena, za to zvezo se je tudi najelo posojilo in bi zato sezidava te železnice pomenila le plačilo starega dolga Sloveniji.

Pa tudi ne glede na to se mora ta zahteva Slovenije tako dolgo ponavljati, dokler ne bo izvedena, ker ni kmalu železniške proge v Jugoslaviji, ki bi bila tako potrebna in tudi tako rentabilna kakor železniška zveza Slovenije z morjem. Moremo celo reči, da bi bila ta proga že davno sezidana, če bi se pri nas vodila le količjak preudarjena gospodarska politika. Kajti katera železniška zveza more biti še bolj potrebna ko tista, ki odpira izhod na morje in omogoča bogatstvo svetu, temveč ki je prvovrstne važnosti tudi za čezmorski in mednarodni tranzitni promet. Ne zidati tako važne in potrebne železnice, se res pravi metati denar na cesto. In to smo delali ves čas po sklenitve rapalske pogodbe, ko je Slovenija izgubila svoj naravni dostop do morja, ni pa dobila za to nobene nadomestila.

So pa še drugi in zelo tehtni argumenti, ki zahtevajo, da se že enkrat začne zidati železniška zveza Slovenije z morjem. Tu treba v prvi vrsti omeniti ozir na naš tujski promet. Potniki, ki prihajajo s severa na naše morje — in ti potniki so v ogromni večini, morajo ali potovati čez italijansko ozemlje ali pa napraviti silen ovinek čez Zagreb. Znano pa je, da se potniki nobene stvari tako ne boje, ko nepotrebno dolgih voženj po železnici. Vsak potnik hoče priti hitro na cilj. Kdor hoče, da pridejo tujci v deželo, mora s tem računati in omogočiti tujcem dobro in hitro zvezo. Prvi pogoj za dober obisk našega Primorja je dobra železniška zveza na Sušak.

Zato pa tudi ni ta železniška zveza zahteva Slovenije, temveč jo zahteva tudi Hrvaška, zato je to zahteva dveh velikih in davčno najbolj močnih banovin. Dejansko smo te dni tudi brali v hrvatskih listih, da je eno prvih del, ki bi se moralo izvesti iz nameravanega 4 milijardnega posojila: železniška zveza Ljubljane s Sušakom.

Pa tudi pravičnost zahteva, da se ta železnica že enkrat izvede. Niti ena železniška direkcija v državi ne daje tako velikih dohodkov železnici ko ljubljanska, v nobeni drugi direkciji pa se ni zgradilo tako malo železniških prog kakor v ljubljanski. V nobeni drugi železniški direkciji pa tudi ni železniško osebje tako obremenjeno s službo, ko v Sloveniji. To so sami tehtni in stvarni dokazi, da je Slovenija v železniškem pogledu v resnici zapostavljena. Ta zapostavljenost je do sedaj že toliko časa trajala, da ima Slovenija vso pravico zahtevati, da se že enkrat neha. A tudi

državni misli sami ne more biti v korist, če mora ena pokrajina konstatirati, da se ne upošteva ena njenih najbolj življenjskih zahtev. In železniška zveza Slovenije z morjem je takšna zahteva.

Navesti moramo pa še drug razlog, ki naravnost kategorično zahteva, da se železniška zveza Slovenije z morjem že enkrat izvede. Dokazano je, da Slovenija od zboljšanja, ki je nastalo v zadnjih dveh letih, ni imela nič in da kot agrarno pasivna dežela od tega zboljšanja tudi nič imeti ni mogla. Kajti še to zboljšanje je nastalo predvsem zaradi zboljšanja cen za žito, ki ga pa mora Slovenija kupovati. Zato se je njena gospo-

darska stiska zaradi zboljšanja v drugih pokrajinah še povečala. To zboljšanje pa je bilo razlog, da se je zvišala cela vrsta davščin in ker plačuje te Slovenija v izredno visoki meri, se je tudi njeno davčno breme izredno povečalo. Kljub večjim izdatkom za svojo prehrano je morala Slovenija plačevati še večje davščine. Ni čuda, če je njena gospodarska sila zaradi tega padla kar dvakratno.

In danes je na tako nizki stopnji, da ji preti že gospodarska katastrofa. Zato se mora Sloveniji pomagati, zato se mora z zidavo železniške zveze z morjem dati prebivalstvu Slovenije nujno potrebna zaposlitev. To tem prej, ker

je bila tudi pri javnih delih Slovenija prikrajšana čez mero.

Moremo zato reči z vsem podarkom, da ni zahteve v vsej državi, ki bi bila le primeroma tako utemeljena ko zahteva po sezidavi železniške zveze z morjem. Zato pa tudi ne gre, če se pri investicijskih delih iz sredstev 4 milijardnega posojila ne bi določila zidava te železnice kot ono javno delo, ki mu gre prvenstvo pred vsemi drugimi.

Složno mora zato zahtevati vsa Slovenija, da se vsaj sedaj ta njena stara zahteva izvede in da se ji vsaj sedaj izpolni obljuba, ki ji je bila v obliki zakona dana že pred leti. Stari dolg se mora Sloveniji že enkrat plačati.

Glede zahtev celjskega in litijskega združenja odloči občni zbor Zveze, ker je ta po pravih v teh vprašanih edino kompetenten.

Nato je bila dopoldanska seja Zveze prekinjena in je bila vsa popoldanska posvečena trgovskemu kongresu.

Uvodno poročilo o pripravljanih delih in o programu kongresa je podal predsednik Stane Vidmar. Nato so poročali:

g. Novak za finančni odsek,
g. Lukić za stanovanjski odsek,
g. Čebin za potovalni,
g. Golob za prireditveni,
g. Florjančič za propagandni in
g. Verbič za prehranjevalni.

Iz vseh poročil se je videlo, da vsi odseki delujejo izredno marljivo.

Sejo je zaključil predsednik Stane Vidmar z lepim ter toplo sprejetim apelom na vse trgovce, da z vso vnemo delajo za uspeh kongresa in za napredek trgovstva.

(Podrobnejše poročilo o seji objavimo v petek.)

Zapadlost plačilnih nalogov

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja, da zapadejo v plačilo vsi plačilni nalogi, ki so bili te dni dostavljeni delodajalcem. Urad mora brezpogojno varovati likvidnost in poceniti svoje poslovanje. Zato v bodoče ne bo več pošiljal opominov in izvlečkov. Proti zamudnikom bo urad v zakonitem roku uvedel po zakonu dopustne izterjevalne postopke. Ugovori ne odlagajo plačila.

Pred trgovskimi pogajanjmi z Nemčijo

Zaradi priključitve Avstrije k Nemčiji je postalo potrebno, da se sklene z Nemčijo nova trgovska pogodba, ki bi nadomestila sedanjo pogodbo z Avstrijo. Kakor se poroča, bo Jugoslavija ena prvih držav, ki se bo pogajala z Nemčijo zaradi sklenitve nove pogodbe. Vodja naše trgovske delegacije bo zopet pomočnik zunanjega ministra Pilja. Naša delegacija bo baje že koncem tega tedna odpotovala v Nemčijo, da bi se pogajanja začela že 2. ali 3. maja.

Jubilejna skupščina hrvatskih obrtnikov

Agilni Savez hrvatskih obrtnikov je praznoval v nedeljo 30letnico svojega obstoja. V proslavo tega lepega jubileja je bila sklicana slavnostna seja, katere se je udeležila cela vrsta zastopnikov oblasti in gospodarskih organizacij. V imenu slovenskih obrtnikov je čestital Savezu g. Igljič.

V slavnostnem govoru je podal predsednik saveza g. Ramušček podroben opis dela Saveza, ki je skozi 30 let zvesto vodil borbo hrvatskih obrtnikov ter je bilo zato med vojno njegovo delovanje ustavljeno. Kakor drugod, tako je tudi pri nas obrtniški stan nacionalni gospodarski element. Nato je navedel celo vrsto podatkov o uspešnosti dela saveza. Njegovo glasilo »Obrtniški vjesnik« se tiska v 25 tisoč izvodih, kakor niti en drug strokovni list. Savez je priredil 3 loterije, sedaj gradi lepo palačo, osmrtnin je izplačal nad 1 milijon din. Savez je dosegel nadalje celo vrsto drugih uspehov. Sledila je nato obilica referatov in predlogov članov.

Tudi naše čestitke zaslužnemu savezu k njegovemu ponosnemu jubileju.

Program vsedržavnega kongresa določen

Seja Centralnega predstavništva

V ponedeljek dopoldne je bila v Ljubljani seja Centralnega predstavništva zvez trg. združenj kr. Jugoslavije. Bila je to zadnja seja pred ljubljanskim kongresom in zato je bila še posebej pomembna. O seji sami bomo obširneje poročali v prihodnji številki, za danes navajamo le glavne sklepe.

Seja je bila izredno dobro obiskana kljub pravoslavni veliki noči. Samo dvoje zvez ni bilo zastopanih, zato pa je bila po dolgem odmoru zopet zastopana zagrebška zveza trg. združenj.

Sejo je otvoril zaslužni predsednik C. P. Nedeljko Savić, ki je tudi podal poslovno poročilo. Sejo samo pa je vodil predsednik ljubljanske zveze Stane Vidmar.

Predsednik Savić

je na kratko poročal, da se po zadnji seji Centralnega predstavništva v Banjaluki ni dogodilo mnogo, ker je bil to čas občnih zborov združenj. Na svoje zahteve, ki so jih trgovci predložili predsedniku vlade, še niso dobili odgovora, objubiljeno pa je, da bo večina teh zahtev pozitivno rešena še pred ljubljanskim kongresom.

Predsednik Savić je nato v krasnih izjavah utemeljil zahteve trgovstva in zlasti naglasil njih splošno nacionalno važnost. V zvezi s tem je tudi obširno govoril o navalu tujega kapitala.

Pri tem je poročal tudi

o razsodbi državnega sveta proti »Ta-Ti«.

Mi smo vedno trdili in trdimo, da je »Ta-Ta« poslovala v Beogradu brezpravno. To je sedaj tudi potrdil s svojo razsodbo tudi državni svet. Ta razsodba pa je le moralnega pomena, ker je medtem izšla nova uredba, s katero se »Ta-Ti« dovoljuje poslovanje. Mi smo zmagali moralno, »Ta-Ta« pa materialno! Seveda pa se bo zato naša borba nadaljevala še z večjo odločnostjo.

Na koncu svojega govora je predsednik Savić zlasti apeliral na vse, da v borbi za pravice trgovstva, za zmago prave gospodarske politike in za dvig gospodarstva ne odnehajo. Njegova izvajanja so sprejeli zborovalci z glasnim odobravanjem.

Po poročilu predsednika Savića se je razvila daljša debata, nakar je poročal

predsednik Vidmar o pripravljanih delih za kongres.

Po sklepu C. P. prevzame organizacijo kongresa ljubljanska zveza. Sestavili so se potrebni odseki, ki vsi zelo marljivo in tudi uspešno delujejo. Nato je navedel celotni program kongresa ter se je nato o tem vprašanju razvila daljša debata, ki se je zaključila s temi sklepi:

Kongres se začne v soboto s plenarnim zborovanjem. To zborovanje pa je le za trgovce. Na tem zborovanju predseduje najprej predsednik ljubljanske zveze, nato pa izmenjuje se vsi drugi predsedniki zvez. Vsaka zveza mora določiti svoje delegate, ki bodo govorili na plenarni konferenci in vsi ti predlogi se morajo pismeno predložiti pred kongresom v Ljubljano. Vsaka zveza poda tudi svoj referat.

Določijo se naslednji referati, ki se takole razdele med posamezne zveze:

Zagreb: 1. Veleblagovnice in sistem podružnic.

2. Delovanje tujcev in tujega kapitala v naši državi.

3. Mednarodne trgovinske pogodbe.

Sarajevo: Turizem in komunikacije.

Beograd: 1. Izvozna trgovina in Prizad.

2. Gospodarska zakonodaja.

Banjaluka: Kmečki dolgovi in trgovski kredit.

Skoplje: Socialno zavarovanje trgovcev.

Seja predsedstva Zveze trgovskih združenj

V torek je bila nato seja predsedništva Zveze trg. združenj, ki je tudi bila izredno dobro obiskana, saj ni bilo zastopano le eno združenje, namreč v Dol. Lendavi, in sicer zaradi boleznih predsednika. Zato pa sta bili zastopani tudi združenji v Celju in Litiji, da so danes vsa združenja trg. Slovenije organizirana v Zvezi.

Na seji so se najprej rešile vse

Novi Sad: Davčni sistem in fiskalna obremenitev.

Osijek: 1. Vprašanje trgovske usposobljenosti.

2. Zadrugištvo, zlasti nabavljalo in konsumno.

3. Karteli.

Split: Pomorski promet.

Ljubljana prevzame vse ostale referate.

V nedeljo je v unionski dvorani veliko manifestacijsko zborovanje, ki ga otvori predsednik Centralnega predstavništva Nedeljko Savić. Nato se konstituira predsedništvo ter se izvoli za predsednika kongresa kot domačin predsednik ljubljanske zveze, kot podpredsedniki vsi predsedniki zvez in kot tajniki vsi tajniki zvez.

Dnevni red je določen takole:

1. Pozdrav kralju in gostom.

2. Pozdravi gostov.

3. Referat Centralnega predstavništva.

4. Referati predsednikov zvez. Vsak referat sme biti dolg največ en na stroj tiskan list.

5. Sprejem resolucij.

6. Naznanila predsedstva in zaključek kongresa.

Na manifestacijskem zborovanju ni nobene debate. Ves kongres bo trajal od 9. dopoldne do pol ene popoldne.

Seja Centralnega predstavništva je bila z določitvijo programa zaključena.

Zvečer je priredilo ljubljansko združenje na čast delegatov prijateljski večer pri Slamiču, ki je potekel v duhu iskrenega tovarštva med trgovci. Izrečenih je bilo tudi več lepih govorov, od katerih je bil posebno pomemben govor predsednika Savića.

prve točke dnevnega reda ter je bilo med drugim sklenjeno: Letošnji občni zbor zveze bo dne 9. in 10. julija v Logatcu.

Načrt novele obrtnega zakona, kakor ga je izdelala Zveza, se pošlje vsem združenjem v izjavo.

Vprašanje ev. ustanovitve samostojnega strokovnega združenja za lesno stroko se odstavi z dnevnega reda.

Predvojni avstro-ogrski dolgovi

Skrajni čas je, da se tudi pri nas že enkrat reši to vprašanje

Pod tem naslovom piše »Jugoslovenski Lloyd«:

Vprašanje obrestne mere in amortizacijske kvote obveznic predvojnega avstro-ogrške monarhije je pri nas še vedno odprto in nerešeno, pa čeprav je velike važnosti. Gre namreč za veliko število naših denarnih zavodov, zlasti regulativnih hranilnic v dravski banovini, nadalje za ustanove socialnega zavarovanja, za uprave raznih fondov, cerkvenih fondov in ustanov, a tudi za mnoge zasebnike, ki so v posesti teh papirjev večinoma še izpred l. 1919. in ki do danes niso dobili še niti pare obresti za te papirje, še manj pa kaj na račun amortizacije. Samo regulativne hranilnice imajo v svojih portfeljih predvojnih posojil za 87.144.224 kron brez deželnih posojil.

Naša država je uvidela, da je v interesu državnega kredita, če se uredi vprašanje obrestovanja in amortizacije teh posojil. Zato je bila v drž. proračunu za leto 1930/31 in 1931/32 vstavljena večja vsota za ureditev tega vprašanja. Tako je bilo v proračunu za l. 1930/31 15.200.000 din pod naslovom »služba za obveznice, s katerimi se bodo zamenjale obveznice javnih posojil bivše avstro-ogrške monarhije z ozemlja naše države in obveznice vseh deželnih posojil in stroškov zanje«. Tudi pri naslednjem proračunu za l. 1931/32 je bila za isti namen vstavljena vsota 15 milijonov 125.000 din. Do ureditve tega vprašanja pa vseeno ni prišlo ter so ostale te vsote neizkoriščene, nato pa je prišla kriza naših drž. financ, da je vse to vprašanje zaspalo.

Sedaj je to vprašanje zopet razgrnil »Slovenec«. Država je namreč začela izplačevati lastnikom železnice na našem ozemlju kupne cene za te proge. Tudi Poštna hranilnica je začela izplačevati sredi lanskega leta hranilne in čekovne vloge pri bivši poštini hranilnici po ključu 4 krone za en dinar. Teh vlog je bilo v naši državi pri likvidaciji tega zavoda za 41,5 milijona kron ter je naša Poštna hranilnica izplačala do konca lanskega leta 5,2 milijona din ali polovico.

Vse to napoveduje, da se mora urediti tudi vprašanje o predvojnih posojilih. Država ne more kar enostavno prezreti te svoje obveznosti, ki izvirajo iz mirovnih pogodb. Sedaj, ko smo pred izdajo prve tranše velikega 6 odstotnega posojila štirih milijard za investicijsko delavnost, je čas, da se reši tudi to vprašanje, in sicer na ta način, kakor so to storile druge države, t. j. da se obveznice bivše avstro-ogrške monarhije uporabijo pri podpisovanju novega posojila. Predvojnega obveznice bi se morale sprejemati namesto gotovine, vsekakor pa po boljšem ključu, kakor je 4:1, kajti treba vendar upoštevati, da gre za predvojne papirje, ki so se glasili na zlato in srebro. Pa tudi valutno razmerje zahteva boljši ključ kakor je oni 4:1. Terjatve pri dunajski poštini hranilnici so bile dejansko terjatve pri razpadu avstro-ogrške monarhije, ko je bila avstrijska krona neprimerno slabša kakor ob začetku vojne. Dne 31. julija 1914 je namreč notirala deviza Curih na Dunaju 96,475 (pariteta z avstrijsko krono je bila 95,2258), dne 31. oktobra 1918 pa je bil tečaj devize Curih na Dunaju 250,50 krone.

Druga možnost, po kateri bi mogla država likvidirati te predvojne obveznice je ta, da vzame te obveznice deloma kot vplačilo

pri podpisovanju novega notranjega posojila. Tako so delale tudi druge države naslednice, na zadnje tudi Avstrija sama. V tem primeru bi se moral najprej določiti tečaj, nato pa razmerje med vplačilom in gotovino ter vplačilom teh obveznic. Mnogo lastnikov predvojnih posojil sicer ne bo v tem položaju, da bi plačali večje zneske ter bi bilo zato za njih koristno, če bi jim dovolila država daljši rok, kakor pa bi bil dovoljen drugim podpisnikom posojila.

Posebno pa je treba proučiti tudi vprašanje ureditve obveznic avstrijskih dežel. Vse te dežele so bile več ali manj razdeljene med nasledstvene države. Zato bi bilo najbolj umestno, če bi se kvote za službo teh posojil razdelile na nasledstvene države po številu prebivalstva, ki jim je pripadlo. To bi se moglo sedaj, ko so se politični odnosi med Italijo in našo državo zboljšali, primeroma lahko urediti, zlasti še, ker ne gre za velike vsote. Naša država ne bo veliko na škodi niti, če prevzame še obveznice bivše Kranjske, ki so v rokah naših dr-

žavljanov, ker je veliko število teh obveznic v rokah drugih državljanov.

Zlasti pa je treba upoštevati to, da so naše regulativne hranilnice po vojni kupile zelo veliko obveznic teh predvojnih posojil. Kupile pa so jih na priporočilo jugoslovanskega finančnega ministrstva za več ko 55,6 milijona kron. Tujim lastnikom mora namreč naša država plačati najmanj 32% v zlatu v smislu inšbruškega dogovora.

Vse te činjenice dokazujejo, kako velikega pomena je za naše gospodarstvo, da se ta vprašanja rešijo. Z ureditvijo tega vprašanja bi postale mobilne terjatve naših državljanov in zlasti naših denarnih zavodov ter bi novi papirji znatno povečali njih likvidnost, kar bi bilo v korist vseh vlagateljev ter s tem tudi vsega našega gospodarstva. Država pa bi se rešila svoje obveznosti in povečal bi se njen kredit, na katerega mora vedno vsaka država zelo paziti. Ob priliki podpisovanja novega posojila bi se moglo to vprašanje, kakor smo naglasili, zelo lahko in hitro rešiti.

Težave falske elektrarne

Zaradi dolgotrajnega nizkega stanja Drave — Omejitve obrata v tvornici za dušik v Rušah — Kalorična centrala v Trbovljah prihaja na pomoč

Maribor, 23. aprila.

Ljudje že dolgo ne pomnijo tako nizkega stanja Drave kot letos. Izredno suha pomlad je temu kriva, in vodna gladina se dotlej ne bo dvignila, dokler ne nastopi deževno vreme in se ne dvigne temperatura. Po tem se bo tudi v planinah začel topiti sneg in vode bodo polagoma narasle.

Nizko vodno stanje Drave zelo ovira splavarje, zbog česar ogromni splavi niso več tako pogosti kot spomladi let z normalnim, t. j. precej visokim stanjem vode. Največje preglavice pa povzročajo nezadostna vodna množina hidroelektrični centrali v Fali, do pred par leti največji v državi. Zaradi nizkega stanja vodne gladine je v obratu le nekaj agregatov, tako da se vsa kapaciteta centrale ne more izrabiti. Centrala ima sedem agregatov, t. j. turbin s priklopljenimi generatorji, ki so ob normalnih pogojih v določenih urah vsi naenkrat v obratu, da lahko oddajo industriji potrebno množino energije. Če so popolnoma otvorene vse zatvornice, proizvaja vseh sedem turbin 49.000 konjskih sil in generatorji približno 36.000 kilovatov. Polna kapaciteta se izrablja le v določenih časih, tako pozimi v zgodnjih večernih urah, ko je še večina motorjev v podjetjih v obratu in zaradi teme že gore luči, t. j. nekako od 16. do 18. ure. Čim se v tvornicah in delavnicah začne ustavljati delo, je potreba po toku manjša in takrat se nekaj generatorjev ustavi.

Sedaj pa, ko primanjkuje vode, je v obratu jedva dvoje ali troje agregatov, včasih se posreči spraviti še enega v tek, več pa nikakor ne gre. Posledica tega je, da je tok šibak in se mora oddaja energije omejiti. Ponekod so motorji v pogonu le ponoči, ko poneha oddaja toka za razsvetljavo. Da Fali nekoliko priskoči na pomoč, je začela obratovati kalorična elektrarna v Trbovljah, ki stoji že dokaj let in služi le za rezervo kakor je to v Ljubljani. Trboveljska centrala oddaja tok

omrežju, priključenemu na Falo, vendar se to ne pozna dosti.

Najbolj pa je zaradi nizkega vodnega stanja Drave udarjena tvornica za dušik v Rušah, ki ob polnem obratu porabi skoraj polovico vsega toka falske elektrarne in je razen enake tvornice ob Cetinji v Dalmaciji menda največji konsument elektrike v državi. Tovarna dobiva le malo toka, da je morala obrat močno omejiti in kakih 40 delavcev že odpustiti. Ako kmalu ne nastopijo padavine in se v Alpah ne začne tajati

Nova gospodarska kriza v Ameriki

Že pred nekaj meseci so se v Zedinjenih državah Sev. Amerike pokazali važni znaki gospodarskega zastoja. Zanimivo je, da gospodarski krogi za to poslabšanje dolžijo predsednika Roosevelta, češ da je sam zastavil naglo napredujoče zboljšanje, ker se je bal nadprodukcije. Ob najnovejših spremembah ravnotežja v Evropi pa se mora Roosevelt preusmeriti tudi v zunanji politiki, kjer mu intervencionizem ni uspel. To dvoje znatno otežuje njegov položaj pred senatom.

V gospodarskih razmerah je dejansko že zelo vidno znatno poslabšanje. Zaposlitev industrije je v USA padla do konca februarja za 35% pod nivo septembra 1929. oz. avgusta 1937., ko je bila že skoraj dosegla stanje pred veliko gospodarsko krizo. V primeri s sedanjim je bil takratni polletni padec zaposlitve celo nizek, s 15%. Število brezposelnih se je letos povečalo spet na 12 do 13 milijonov. Računajo, da živi v USA 17 milijonov ljudi samo od podpor. Predsednik se pripravlja na nov zagon gospodarstva. To upa doseči z razdelitvijo poldruge milijarde dolarjev malemu gospodarstvu. Za podporo brezposelnim in za javna dela zahteva tri milijarde.

Novi načrt napadajo finančni krogi kot inflacionističen. Z njim

Občni zbor Ljubljanske borze za blago in vrednote

Ljubljanska borza za blago in vrednote bo imela svoj 13. redni letni občni zbor dne 4. maja ob 16 v borznih prostorih z naslednjim dnevnim redom:

1. pozdrav predsednika,
2. poročilo borznega sveta o lanskem poslovanju borze,
3. poročilo finančnega odbora,
4. odobritev bilance in podelitev razrešnice borznemu svetu,
5. volitev petih članov borznega sveta, petih članov finančnega sveta in 11 članov borznega razsodišča.

sneg v večji množini, potem bodo Ruše sploh morale popolnoma ustaviti delo. To je tem bolj nerodno, ker so zaloge karbida, ferokroma, umetnih gnojil itd. že skoraj popolnoma izčrpane. Ogroženo je tudi izdelovanje kisika in ogljikove kisline (Aga-Ruše). Ako posebni vod iz Fale sploh ne bi več dovajal toka, potem bo več sto delavcev na cesti in pomanjkanje vode v Dravi ne bo občutilo le delavstvo v ruški tovarni, ampak tudi kmetijstvo, ker ne bo imelo na razpolago zadostnih množin umetnih gnojil.

Pri tej priliki se zopet vidi, kako zelo potrebno bi bilo v interesu narodnega gospodarstva, da stopi falska elektrarna v koncern banovinskih central, t. j. Kranjskih deželnih elektrarn, ali da bi se vsaj dosegel primeren aranžman med temi dvema podjetji. Velenje, ki spada k banovinskemu koncernu, bi sedaj falskemu omrežju, vsaj v določenih urah, lahko oddajalo nekaj toka, tako da delavcem v Rušah ne bi grozil odpust oziroma neprostovoljno ostajanje doma. Obratno bi pa Fala v precejšnji meri napajala omrežje Kranjskih deželnih elektrarn, v kolikor Velenje, Završnica, Zagradec, Bohinj, Ziri, Tacen itd. ne bi mogli zadostiti potrebam naglo naraščajočega konsuma. Na vsak način pa bo treba najti poti, da se gospodarstvu v Sloveniji zagotovi nemotena preskrba s potrebno množino električne energije. Nezanosljivo vodno stanje Drave in tudi drugih naših rek je resen opomin, da se v tem pogledu mora kmalu nekaj ukreniti.

Ruski produkcijski načrt za l. 1938.

Po novem sovjetskem načrtu se mora vsa proizvodnja sovjetske industrije v l. 1938. zvišati za 17%. Produkcija težke industrije naj se zviša za 27% ter naj bo dva in polkrat tako velika kot v l. 1927., ko se je začela druga petletka. Proizvodnja električnega toka je določena na 41,2 milijarde kilovatnih ur, preмога na 143,2 milijona ton, surovega olja in zemeljskih plinov na 33,5 milijona ton, surovega železa na 16,3, jekla pa na 20,3 milijona ton. Proizvodnja valjanega železa naj bi dosegla 15,1 milijona ton. Avtomobilska proizvodnja naj bi bila devetkrat večja kot v letu 1932.

Politične vesti

Jugoslovanska vlada bo priznala tudi de iure vlado gen. Franca ter imenovala svojega posebnega poslanika pri njegovi vladi.

Predsednik romunske vlade patriarh Miron bo obiskal Varšavo dne 10. junija.

Henleinova nemška sudetska stranka je imela v Karlovih Varh svoj kongres, na katerem je določila svoje zahteve za sporazum s Čehoslovaki. Tlk pred kongresom je bil Henlein v Berlinu, da se mora smatrati, da je zahteve Henleinove stranke odobril Berlin. Poleg neklih načelnih zahtev, da se mora odpraviti sedaj veljavna bajka o »češki zgodovini«, je postavila stranka 8 velikih zahtev. Glavna misel teh zahtev je, da morajo dobiti Nemci popolno avtonomijo, da bi tvorili prav za prav državo v državi. Vse kaže, da so vse zahteve namerno postavljene tako visoko, da jih čehoslovaska vlada sploh ne more sprejeti. Sporazum pač ni po volji čisto zradikalizirani Henleinovi stranki.

Čehoslovaska javnost je na zahteve sudetskih Nemcev odgovorila soglasno in odločno z Ne! A tudi vsa svetovna javnost naglašja, da so te zahteve čisto nesprejemljive. Istočasno pa poudarjajo zlasti angleški, francoski in drugi listi, da je nasprotno pokazala praska vlada vso potrebno dobro voljo, da pride do sporazuma ter je v ta namen celo amnestirala skoraj vse obsojene člane Henleinove stranke. Angleški listi pa tudi poudarjajo, da Henlein sploh nima legitimacije, da govori o vseh sudetskih Nemcih, ker je v stranki organiziranih samo 800.000 članov, t. j. 28% nemškega prebivalstva na Čehoslovaskem.

Trgovci, zavarujte se le pri zavarovalnicah, ki inserirajo v »Trgovskem listu«!

Diplomatski urednik lista »People« je objavil članek, ki je vzbudil v mednarodnih krogih splošno pozornost in za katerega sodijo, da je bil napisan po iniciativni min. predsednika Chamberlaina. V tem članku trdi članek, da hoče Mussolini zagotoviti Evropi za najmanj 20 let mir. V ta namen naj bi se sklenil poseben sporazum med Anglijo, Francijo, Italijo in Nemčijo, ki naj bi odpravil vse vojne nevarnosti v Evropi. Tako zlasti vsak napad na Čehoslovasko. Glede francosko-ruskega pakta naj bi se ustanovilo posebno razsodišče treh vesil, ki naj bi razsodilo, če je Rusija napadena in če je nastopila za Francijo dolžnost, da prisloči Rusiji na pomoč. Sklene se naj tudi pakt nenapadanja med štirimi evropskimi vesilami. Zahtevo Nemčije po vrnitvi kolonij bi Italija podpirala, vendar pa Nemčija ne bi smela zahtevati povrnitev vseh svojih prejšnjih kolonij, temveč bi morala pristati na kompromis.

Italijanski listi v glavnem potrjujejo točnost angleškega članka in poudarjajo, da je Italija zainteresirana na tem, da se Čehoslovaska zaščiti. — O vsem tem svojem načrtu bo poročal Mussolini tudi Hitlerju.

Hitler odpotuje v Rim dne 3. maja v spremstvu več ministrov in več višjih oficirjev. Ves vlak bo imel 12 jeklenih vagonov.

V London so odpotovali francoski ministri Daladier, Bonnet in Chauvin, da se dogovore z londonsko vlado o vseh važnih mednarodnih vprašanjih, da se na ta način utrdi francosko-angleško prijateljstvo. Zlasti se bo določila politika obeh držav do Nemčije, Španije, priznanja Etiopije, skupnega delovanja angleške in francoske vojske ter stališča obeh držav glede zaščite Čehoslovake.

Francosko-italijanska pogajanja so nekoliko zastala, ker je moral grof Ciano odpotovati v Tirano k poročnim svečanostim.

Madžarska vlada pripravlja zakon o razlastitvi židovskih veleposesnikov. Zidje bodo smeli imeti le toliko zemlje, kolikor je morejo sami obdelati.

Pokrajinski vodja Avstrije Birkhel ima nalogo, da mora do dne 1. maja 1939. popolnoma izvesti priključitev Avstrije k Nemčiji, da bo Avstrija kulturno in gospodarsko popolnoma ista država ko Nemčija.

Dosedanji vrhovni poveljnik japonske vojske na Kitajskem gen. Terauchi je bil odstavljen, kar smatrajo vsi kot priznanje japonske vlade o neuspehih japonske vojske na Kitajskem.

Moskovski metropolit in 25 duhovnikov je bilo od sovjetskih oblasti aretiranih, ker da so rovarili proti sovjetski državi.

Denarstvo

Konec avstrijskega šilinga

Izšla je uredba, s katero se ureja nemška marka kot edino zakonito plačilno sredstvo v Avstriji. Prenehala je tudi avstrijska Narodna banka, ki mora v kratkem likvidirati. Delničarji banke bodo dobili za svoje delnice ne gotovino, temveč nemške državne obveznice, ki se bodo obrestovale po 45%. Avstrijski šilingi se bodo zamenjavali pri drž. blagajnah samo do 15. maja, po tem roku pa le v posebnih primerih pri Reichsbanki. V veljavi ostane le še drobni po 1 in 2 groša. Šilingi se bodo zamenjavali po tečaju, da je ena marka 150 šilinga.

Odlog plačil

je dovolilo kmetijsko ministrstvo:

Kmetijski posojilnici in hranilnici na Vinici, Bela Krajina, za dobo 6 let za dolgove, nastale pred 11. decembrom 1937. Obrestna mera po 2%.

Hranilnici in posojilnici pri Veliki Nedelji za dobo 6 let za dolgove, nastale pred 11. januarjem 1938. Obrestna mera za stare vloge po 2%.

Proizvodnja zlata raste

Po dodatnih poročilih je narasla proizvodnja zlata v Britanskem imperiju od l. 1931. do leta 1937. od 156 na 197 milijona unč, svetovna proizvodnja pa od 224 na 355. Svetovna zaloga kovanega zlata je narasla v istem času od 5974 na 8162 milijona unč. Od tega imajo v državnih zakladnicah in bankah (v milijonih unč)

	1931	1936	1937
USA	196'0	321'6	364'6
Brit. imp.	28'5	74'0	77'0
Francija	130'5	85'6	73'3
Nizozemska	17'3	14'0	26'6
Švica	21'9	18'7	18'5
Belgija	17'2	18'1	17'1
Argentina	12'2	14'3	16'7
Japonska	11'3	13'2	7'5
Italija	14'3	6'0	6'1
vse ostale	102'5	100'7	108'0
K temu je pri-			
šteti rezerve	45'7	102'6	100'8
Skupaj	597'4	778'8	816'2

Drž. papirji so dosegli v torek na beograjski borzi naslednje tečaje: vojna škoda 481.50—482.50, 4% agrarne obveznice 62.50, 6% begluške 93.75—94.25, 6% dalmatinske 92.50—93, 7% stabilizacijsko posojilo 100, 7% investicijsko 100 do 102.50, 7% Blair 92.25—94.75, 8% Blair 95.50—97, delnice PAB 225—227.

Francoski frank se je v Curihu okreplil od 13.08 na 13.54.

Zaposlitev delavstva v marcu

Po podatkih OUZD.

Po podatkih OUZD je bilo v marcu vseh zavarovancev 92.317, to je za 5631 več ko v marcu leta 1937. Od teh je bilo moških 57.556 (+ 4.280), ženskih pa 34.761 (+ 1.351). Bolnikov je bilo 2.650, za 112 več ko v marcu 1937. Odstotek bolnikov se je znižal za 2'87% (- 0'06). Povprečna dnevna zavarovana meza je znašala din 23'90, za din 1'32 več ko v marcu 1937. Čelotna dnevna zavarovana meza pa din 2,206.468'00, za 248.766'00 din več.

Občni zbori

Industrija platnenih izdelkov d. d. v Jaršah ima svoj 4. redni občni zbor dne 11. maja v sejni dvorani Kreditnega zavoda za trgovino in industrijo v Ljubljani. Na dnevnem redu so tudi volitve. 10 delnic daje pravico do enega glasu. Delničarjem se bodo dostavile legitimacije, s katerimi se morejo izkazati glede glasovalne pravice.

Kolinska tovarna hranil d. d. v Ljubljani ima 13. redni občni zbor dne 20. maja ob 17.30 v Ljubljani, Prešernova ulica 50/I. Na dnevnem

nem redu so tudi volitve. Delnice treba položiti najmanj 6 dni pred občnim zborom pri Kreditnem zavodu za trgovino in industrijo v Ljubljani ali pa v pisarni Kolinske tovarne hranil.

3'3, masti 926'8 za 12'1, rib 169'9 za 1'1, jajec 1.842 ton za 16'5, sira in kaškavalja 48 za 0'6, puha 170'8 tone za 7'8, govejih kož 90 za 2'2, ovčjih 24 za 0'9;

lesa stavbenega 65.180 ton za 52'2, drv 2.611 za 0'6, lesnega oglja 669'7 za 0'4, železniških pragov skupaj (hrast in bukev) 99 tisoč ton za 4'4, lesnih izdelkov 482'8 za 1'9, ekstraktov 1280 ton za 4,2, kaustične sode 182'3 za 0'5, karbida 4.872'3 za 12, cianamida 55 tisoč za 5'8, železne rude 216'7 za 1'3,

cementa smo izvozili 20.454 ton za 5'1, surovega svinca 515 za 2'4, bakra 4.040 za 48'5, ostale rude 131.213 ton za 44'6, posode 53'6 za 0'7 in drugega 12.248 ton za 34'6 milijonov.

Uvozni predmeti

Bombaž, surovi 1.631'6 ton za 19'4, predivo 1.477 za 36'1, tkanine 344 za 23'6, nogavice in rokavice 0'3 tone, ostalega 128'3 za 2'2, drugih rastlinskih surovin in tkanin oz. blaga 630 ton za 6'6, železa 6953'5 za 14'4, pločevine 1197 za 5'7, žice 310 za 1'4, cevi 339 za 2'1, tračnice in mostov 455 za 2'5, plugov 375'8 za 2'34, raznih žel. izdelkov 6597'8 tone za 31'4;

volne in izdelkov smo uvozili nad 540 za 50 milijonov din (samo tkanin 193'8 za 32'0), svile in izdelkov 200 ton za 9'8;

rudniških olj: petroleja 1077 za 0'14, bencina 159'3 za 0'18, za mažo 460 za 1'5, nafte 6511 za 4'7, parafina 187 za 0'8.

Uvozili smo tudi 863 ton nepredelanih kož za 13'2 in drugih 13'7 za 2'6, a samo 0'244 tone čevljev za 0'046 mil. din.

Stekla smo uvozili 162 ton za 1'5, živil: riža 388 za 1'0, neoluščene 1323 za 3'8, limon in pomaranč itd. 2300 ton za 5'4, kave 667'5 za 5'2, kakao 162 za 1'1;

premoga 36.791'8 tone za 15'3, olj 293'3 za 1'5, plodov 1.269 za 4'9, strojev in aparatov 2901 tono za 85 milijonov din, elektrotehničnih 436 za 12'4, **prevoznih sredstev** 1105 za 26'5.

Razen tega smo uvozili 263 ton **porcelana**, 906 **papirja**, 744'5 loja in 17.141'9 tone raznih predmetov za 97 milijonov dinarjev.

Napredek Vzhoda po vojni

Med deželami, ki so imele koristi od svetovne vojne, so tudi Srednji Vzhod in indijske dežele. Predvsem se opozarja v zadnjem času na vedno večji pomen teh dežel zaradi rudnega bogastva Prednje Azije, zaradi velikega napredka Indije v industriji in zaradi izrednega prirastka indijskega prebivalstva, ki se je povečalo od 319 v l. 1921. na 370 milijonov duš v letu 1935. Ob enakem nadaljnjem razvoju bo imela Indija l. 1941. že 400 milijonov ljudi. Važna je nadalje tudi uvedba nove indijske ustave.

Kar preseneča celo same Angleže, voditelje azijskih bank, je pa nagla **industrializacija Indije**, ki se bo z uvedeno avtonomijo morda še pospešila. Z njenim razvojem se da primerjati le še **napredek indijskega avtobusnega omrežja**. Leta 1916. se še ni izdelal v Indiji niti »navadni žebelj«. Zdaj ima Indija doma že večino izdelkov. Tako si prideluje sama dovolj sladkorja, vžgalice, cementa. Povečala je pridelavo železa in jekla. Lani je uvozila 599 milijonov jardov bombažnega blaga proti 2,6 milijona jardov predvojnih povprečij. Razvoj se nadaljuje in bo še obdržal to smer, za kar je dokaz že veliki uvoz strojev. Petina angleškega izvoza v Indijo so bili v l. 1937. stroji in vretena. Največji blagovni promet ima tudi nova Indija z Veliko Britanijo, v katero gre 30% indijskega izvoza.

Ob tolikem napredku industrializacije je še tembolj važno, da je Indija **kmetijska dežela**. Zato se vse pokrajinske vlade zdaj trudijo za modernizacijo kmetijstva. Pri tem bo treba premagati velike finančne težkoče. Če se pa zviša življenjska raven teh 370 milijonov ljudi, bo to silno vplivalo na vso svetovno trgovino. Izvoz jute se je povečal lani na

nad 1 milijon ton proti 0'9 predlanskim in 0'669 mil. ton v l. 1934. Sama Kalkuta predela jute za vso svetovno uporabo.

Skupno z Indijo napredujejo tudi Burma, Siam in Ceylon; zlasti se je povečala zunanja trgovina teh dežel. Največ (do 50%) izvoza daje čaj, sledijo kavčuk, kokosovi orehi in olja. Za domače razmere pa je najvažnejši riž.

Od uporabe kavčuka je odvisna tudi Malaja; po letošnjih poročilih se je kontrola nad svetovno produkcijo kavčuka obnesla v njeno korist. Cena kavčuka je narasla v petih letih za 300%. Podobno se je dvignila cena kositra že za 60%, nekaj mesecev pa celo za 200%.

Tudi uvoz teh dežel je bil lani rekorden. Uvoz bombažnega blaga v Malajo je narasel po vrednosti v enem letu od 18 na 26 milijonov funtov.

Velik vpliv na te dežele ima seveda tudi japonska vojna proti

Kitajcem. Toda padec kitajskega prometa je nastal šele v drugi polovici leta, za celo leto pa je promet znašal 1.792 milijonov kitajskih dolarjev. Do julija je kitajski uvoz narasel za 37, izvoz pa za 45%. Po tem mesecu se je začela tragedija japonske zasedbe. Odtlej je padla šanghajska trgovina od 394 milijonov kit. dolarjev iz zadnjih 5 mesecev 1936. na 170 milijonov v istem razdobju 1937.

Splošno se znanji vplivi te vrste na indijskem trgu močno občutijo, trgovinski promet teh dežel pa pridobiva. Razumljivo je, da se uspehi pripisujejo domačim nacionalnim gibanjem in voditeljem, tako v Iraku kakor v Indiji ali drugje. Pričenja se odločna gospodarska osamosvojitve Srednjega Vzhoda, zibelke davnih kultur. Dvig Vzhoda je še bolj pospešil tudi poskuse evropskih sil, da bi si utrdile ali pridobile dostop do teh dežel, saj je ta del Azije naravno križišče vzhodnega sveta.

Naša zunanja trgovina v marcu pasivna za 86'8 milijona din

V marcu je dosegel naš izvoz 422'8 (lani 511'8) milijona dinarjev in je bil za 89 milijonov ali 17'38% manjši ko lani, uvoz pa 509'6 (lani 451) in se je povečal za 13% ali 58 milijonov. Lani smo imeli 60'8 mil. din prebitka, letos pa 86'8 deficita.

V I. četrtletju smo izvozili za 1.173'8 (1333'1), uvozili za 1311'5 (lani 1106) milijona dinarjev, tako da znaša letošnji deficit 137'7. Lani je bilo 227 milijonov prebitka. Po količini smo izvozili v marcu 337.657 ton, uvozili pa 96.946 ton blaga.

Izvozni predmeti

Največ smo v marcu izvozili **koruze**, in sicer (v tonah in milijonih din) 64.659 ton za din 65'1, **moke** 1.762'5 za 5'2, **otrobov** 2.684 za 2'7, pšenice 306'5 za 0'5, ostalega žita 398'9 za 0'95, **fižola** 1.583'3 za 3'07, **suhih češpelj** 105 za 0'6, **pekmeza** 5 ton, **vina** 237'6 za 0'7, **špirita** 26'9 za 0'12, **zdravilnih rastlin** 195 za 1'05, **hmelja** 70 za 1'18, **konoplje** 1.469'3 za 13'1;

konjev smo izvozili 1.945 glav za 5'4, **goveda** 3.773 glav za 8'7, **prešičev** 21.580 za 30'58, **perutnine** 295 ton za 2'3, **svežega mesa** 973 za 13, predelane 202'3 tone za

Comm. inž. Jože Germ:

Gospodarski razvoj Novega mesta in okolice

(Nadaljevanje.)

Z nastopom krize leta 1931. pa vidimo nasproten pojav, ker je kriza zopet silila osebe, ki so izgubile svoj položaj v panogah, ki so bile od krize bolj prizadete, v trgovski poklic. Leta 1933. pa se je prejšnje nazadovanje zopet obnovilo, vendar mnogo bolj počasi. Če primerjamo to nazadovanje z drugimi okraji v Sloveniji, vidimo, da je nazadovanje v tej dobi v novomeškem srezu jako majhno, posebno če ga primerjamo z industrijskimi okraji. Razlagamo si to prav lahko iz sestava prebivalstva. V industrijskih krajih so bili najbolj prizadeti glavni konsumenti — mezdni delavci, ki so deloma sploh izgubili vsak dohodek, deloma pa je bil njih dohodek zmanjšan. To je seveda prvi občutil trgovski stan. Novo mesto, izrazito uradniški kraj, pa to zmanjšanje ni tako občutilo, četudi so bile plače državnim uradnikom zmanjšane. Odvzetje draginskih doklad za žene in zmanjšanje doklad za otroke so preračunali trgovci za Novo mesto na 180.000 din mesečno. Četudi je to velika številka, je vendar dohodek mesta ostal še vedno tak, da se kriza ni tako močno odražala kot v drugih mestih, kjer je z ustavitvijo industrijskih obratov odpadel sploh vsak dohodek.

Tudi razdelitev trgovskih obratov po strokah nam kaže, da gre predvsem za neindustrijsko območje. Največ trgovin je z mešanim blagom (126), ki so večinoma na deželi, ker je v mestu že nastopila specializacija trgovinskih obratov. Tako moremo opaziti, da

kmet iz okolice ni več v taki meri navezan na mestno trgovstvo v predmetih vsakdanje potrebe, ker že vsaka večja vas ima svojo trgovino z mešanim blagom. V drugih predmetih kot v blagu, obutvi, železnini itd. je mesto še vedno zadržalo svojo veljavo. Trgovine z mešanim blagom pa opravljajo na deželi tudi zbiralno službo za trgovino s poljedelskimi pridelki. Naslednja skupina trgovskih obratov po svojem številu so trgovine z jajci, perutnino in pod., ki jih je 36.

Na tretjem mestu so lesne trgovine, katerih je v srezu še 21. Ta številka pa nam vendar ne more dati prave slike razvoja, ker danes lesna trgovina nima več tega pomena kot v povojnih letih. Vzrok temu je prestanek konjunktura ter izsekanje gozdov v pristopnih legah, tako da o razvoju lesne trgovine v povojnem obsegu ne moremo več govoriti.

Gozdovi pokrivajo v novomeškem okraju 43.175 hektarov ali 45-98% zemlje. Kmečka posest je večinoma popolnoma posekana in za trgovino ne pride v poštev. Več lesa je v državnih gozdovih in gozdovih bivših veleposestev. Kar je lesa, se izvaja v polobdelanem stanju. Izvoz gre večinoma preko večjih tvrdk v Zagrebu ali Sušaku v Nemčijo, Italijo, Grčijo, Sev. Afriko, Španijo in Anglijo. Od podjetij, ki so les dalje predelovali, je omeniti žago na Gorjancih za parkete, v Straži za parkete in tvornico v Radohi, ki je izdelovala furnirje in upognjeno pohištvo.

Dalje slede trgovine z manufakturnim blagom, ki so koncentrirane večinoma v Novem mestu. 15 trgovin zadostno oskrbuje srez v okviru današnjih prodajnih možnosti. Nadalje slede: trgovine z deželnimi pridelki (9), z živino (9), sejmarstva (6), z usnjem (5), s slaščicami (5), s potrebščinami za pisarne in kadilce (5), s sadjem in zelenjavo (4), kolesi, radio in fotoaparati (4), modno blago (3), knjigami (3), moko (3), gradbenim materia-

lom (3), s čevlji (3), Bata prodajalne (3), špecerija (26), vino (2), steklo (2), galanterija (2), klobuki (2), jestvinami (2), šivalni stroji (2), kopaljšči (2), lesni izdelki (2), zlatnino in srebrnino (2), branjarije (2), s surovimi kožami (1), devocionalijami (1), razstrelivi (1), kožami divjačine (1), drogerije (1), pogrebni zavod (1), zast. avtomobilov (1), prodaja mesa (1), vsega 229 trgovskih obratov.

Trgovstvo je dobro organizirano in je bilo vedno najbolj iniciativen sloj prebivalstva ter si zato priborilo odločujoč vpliv v vseh javnih in privatnih institucijah. Pri tem je treba omeniti predvsem delo trgovskega združenja za novomeški politični okraj, ki je pod predsedstvom gg. Karla Barboriča (1919—1923), Edmunda Kastelica (1924—1936) ter poslevoedečega podpredsednika Josipa Turka (1936 dalje) mnogo storilo za razvoj trgovskega stanu. Največja zasluga pa je bila ustanovitev dvorazredne trgovinske šole. Na pobudo gremija in s podporo Narodne vlade za Slovenijo, Trgovske zbornice ter drugih javnih ter privatnih oseb je bila leta 1919. ustanovljena trgovinska šola pod vodstvom gimn. prof. dr. Tillerja in s sodelovanjem članov proforskega zbora novomeške realne gimnazije. V teku svojega obstoja do leta 1926. je strokovno izobrazila mnogo trgovskega naraščaja. Žal, da je morala končati svoje delovanje zaradi pomanjkanja finančnih sredstev. Na njeno mesto je stopila trgovinska nadaljevalna šola, ki pa se tudi ni mogla vzdržati kot samostojna šola, ampak se je združila z Obrtno nadaljevalno šolo v strokovno nadaljevalno šolo. Obnovitev trgovinske šole v Novem mestu bi morala postati zahteva vseh dolenskih trgovcev, ker je strokovno izobražen naraščaj nujno potreben, če hoče trgovski stan obdržati svoj gospodarski položaj, ki ga ima sedaj.

(Dalje prihodnjic.)

Trgovinski register

Upisala se je naslednja firma:

Društvo za proizvodnju vatrostalnog materijala sa ograničenim jamstvom u Celju. Obratni predmet: Izdelava, trgovina, izvoz in uvoz izdelkov iz gline, šamota in vsake vrste ognjevarnega materiala, nakup in prodaja surovin in ustanavljanje družbinskih delavnic po vsej Jugoslaviji. — Osnovna glavica 200.000 din. V gotovini plačala Julija Somogyi-Sudovec iz Šibenika 100.000 din, Günther Souvent, rudarski inženir iz Maribora 80.000 din, ki je pa doprinesel tudi stavbeni material po dnevni ceni v vrednosti 20.000 din. Poslovodja: Julija Somogyi-Sudovec in Günther Souvent iz Maribora. Podjetje zastopata oba poslovodja kolektivno.

Upisale so se naslednje izpremembe in dodatki:

Bantan Josip, d. z. o. z., Brnca pri Hrastniku. Nakup in prodaja mešanega blaga. Vzame se na znanje prenos poslovnega deleža Aleksandra Schalka v nom, 1000 dinarjev na Andjo Nikodijević, soprogo advokata v Beogradu.

Anton Stekar, carinsko posredništvo, Jesenice. Zbog smrti se izbrise sedanji lastnik Anton Stekar, vpišeta pa družbenika Marija Stekar in nedl. Jurij Stekar, zato javna trg. družba. Družbo zastopa Marija Stekar.

Franc Ksav. Souvan, Ljubljana. Izbrise se zbog smrti javna družbenica Helena Souvan.

Mariborski parni mlin Karl Scherbaum in sinovi, Maribor. Firma se glasi odslej: Scherbaum & Co. Obratni predmet odslej: pekarna.

Kreditna banka d. d. v Murški Soboti. Izbrise se član načelstva Stefan Mesarič.

Elektrarna Zalec, d. z. o. z. Izbrise se zbog smrti člani načelstva: Franjo Roblek, Nikolaj Kočevar in Josip Širca. Vpiše pa se Jože Lorber (kot načelnik), Vilko Senica, Jože Steiner in Jože Hodnik, vsi podjetniki v Zalcu. — Družbena pogodba se spremeni in se prvotna glavica zviša od 13 tisoč 250 din na 106.000 din.

Izbrisale so se naslednje firme:

Janez Dejak, trgovina s prešiči, Blato.

Anton Neger, mehanik v Celju.

Ivan Böhm nasled. Fric Pučelik in dr., Fram, pekarija.

Pletarski Martin, trgovina z mešanim blagom, Cerklje.

Leopoldina Šuštaršič, Toplice. trgovina z mešanim blagom — vse zaradi opustitve obrata.

»Jugoleš«, d. z. o. z. v lik. v Celju — zbog končane likvidacije.

»Montres Clarté, H. Suttner, Henri Maire imetnik«, podružnica Celje — zaradi opustitve podružnice.

Orel Ignac, gostilna in mesarija, Zagradec — zaradi izročitve sinu.

Uradno so se izbrisale naslednje firme:

I. Eržen, prodaja sadja, živil in delikates v Ljubljani.

Avgust Korenjak, trgovina z lesom in lesna industrija v Domžalah,

Ivan Tome, trgovina z deželnimi pridelki, Zalog pri Škofelji,

Avgust Lipovšek, trgovina z mešanim blagom na Jesenicah,

Milko Jesih, veletrgovina z vinom v Rudniku,

Ludvik Miani, lesna trgovina v Boh. Bistrici,

Marinšek Gašper, trgovina z moko v Sred. Jaršah,

A. Lavrenčič, trgovina z lesom in lesna industrija v Ljubljani.

Karol Baštjančič, trg. agentura in komisijska trgovina v Ljubljani,

Posredništvo za južno železnico carski posrednik Just Piščanec, v Ljubljani,

Makso Kovač, trgovina z moko, deželnimi pridelki in kolonialnim blagom na debelo in trg. agentura v Ljubljani.

Iz združnega registra

Upisale so se naslednje zadruga: Zavarovalna-posojilna zadruga v Ljubljani, Prosvetni dom v Ptuj, Gospodarska zadruga v Satahovecih in Konzumno društvo v Skocjanu pri Mokronogu.

»Domačija«, stavbna zadruga v Kropi in Nabavna zadruga tapetnikov v Ljubljani.

Iz načelstva zadruge Ljubljanski velesojem se izbriseha zbog smrti Dragotin Hribar in inž. Milan Suklje, vpišejo pa se člani načelstva: arh. Josip Costaperaria, prof. Karl Dermastija in inž. Boris Hribar.

Konkurzi - poravnave

Odpravljen je konkurz trg. Marije Ronko v Martinjaku pri Celju, ker je bila razdeljena vsa masa. Nadalje je bil odpravljen konkurz o premoženju bivšega trgovca Petra Sitarja na Jesenicah, ker ni pokritja za stroške postopanja.

Potrjuje se poravnava, ki jo je

sklenil stojičar Janko Goleš v Novem mestu s svojimi upniki ter poravnava trgovca Ivana Lupše v Ljubljani.

Zunanja trgovina

Trgovinska pogajanja med Jugoslavijo in Švico se bodo začela v drugi polovici maja.

Gozdna površina Češkoslovaške obsega 47 milijona ha ali 33% državnega ozemlja. Od tega je 62% iglatega drevoja. Letni lesni prirastek se ceni na 155 milijona polnih metrov, 3,3 m³ na ha.

Sladkorne kvote za leto 1937/38. so ob določeni višini 3.760.000 ton se vedno previsoke, kljub temu, da so nekatere države odpovedale izvoz velike količine 251.000 ton. Najbolj je padel kontingentirani izvoz na Kitajsko, kar je povzročila japonska zasedba obale.

Poljska je izvozila v marcu 1.271.493 ton blaga v vrednosti 102,07 milijona zlotov, uvozila pa 281.507 ton v vrednosti 123,6 milijona zlotov.

Dohodki poljskih državnih gozdov so dali poljski drž. blagajni lani 45,7 milijona zlotov, za 2 milijona več, kakor je bilo proračunano. Pri nas ne dajo drž. gozdovi niti primeroma takšnega dohodka!

Trgovinska pogodba je bila sklenjena med Anglijo in Irsko. Irsko bo zopet plačevala vladarske davščine, ki pa jih bo Anglija uporabila za okrepitev irske vojske.

delavske mezde pa so se zvišale za 2 milijardi. Za dr. Stojadinovičem je še govoril minister za socialno politiko in ljudsko zdravje Cvetković, ki je zlasti naglašal, da je vlada spravila socialno zakonodajo z mrtve točke.

Predsednik vlade dr. Stojadinović je prišel na velikonočni oddih na Bled.

Dr. Maček se je po poročilu beograjskih »Narodnih novin« odločno izjavil proti antisemitizmu, ki ga demokracija ne pozna.

Vladko Radič priporoča v svojem »Narodnem valcu«, da se temeljito razčisti vrste bivše HSS, ki so pripeljale stranko v sedanj položaj. Radič silno ostro obsoja, da se vsak, kdor kritikuje sedanje stanje v stranki, proglašajo kot nasprotnik hrvatskega naroda ali kot komunist.

Adam Pribičević je izjavil, da je odstopil kot predsednik SDS le zaradi bolezni, da pa se v vsem strinja s politiko stranke in da sedanjemu vodstvu stranke popolnoma zaupa.

Iz vrst beograjske združene opozicije se zopet govori, da bo prišel dr. Maček v kratkem v Beograd.

František Udržal, bivši ministrski predsednik Češkoslovaške in za pok. Antoninom Švehlo eden najmočnejših voditeljev čl. agrarne stranke, je umrl v Pragi v visoki starosti 72 let. Pokojnik je prevzel vladne posle v najtežji dobi gospodarske krize ter je vodil gospodarsko politiko Češkoslovaške kot odličen gospodarski strokovnjak tako odlično, da je Češkoslovaška primeroma najbolj dobro premagala leta krize. Velike zasluge si je pridobil Udržal kot dolgoletni vojni minister za napredek čl. vojske. Kot politik je užival Udržal zaradi svoje širokogrudnosti tudi spoštovanje svojih političnih nasprotnikov. Udržal bo pokopan na državne stroške. — Slava spominu velikega slovanskega državnika!

General Živko Pavlović, eden najodličnejših srbskih generalov ter znamenit vojaški publicist, je umrl v Beogradu v starosti 67 let.

Angleški pravosodni minister Runciman je prišel na jahti v večji družbi angleških odličnih ljudi v Dubrovnik. Angleži ostanejo v našem Primorju nekaj dni.

Gradbeni minister Stošović je odpotoval v Nemčijo, Italijo in Švico, da se pouči, kako v teh državah zidajo ceste. Njegovo potovanje da je v zvezi z nameravanimi javnimi deli v Jugoslaviji.

Opodnoslanstvo jugoslovanke vojne mornarice se nahaja na študijskem potovanju po Italiji.

Skupina 28 bančnih uradnikov iz Bolgarske je obiskala Slovenijo, kjer je bila od svojih stanovskih tovarišev zelo prisrčno sprejeta.

Na letni skupščini združenja trgovcev v Osijeku je bila izvoljena nova uprava s predsednikom Oskarjem Rottmannom in podpredsednikom Antonom Dikselom na čelu.

Trgovinsko-industrijska zbornica v Splitu je postala članica Jugoslovanstvo-češkoslovaške zbornice v Beogradu.

Prva mednarodna letalska razstava bo v Beogradu na velesjemu pod pokroviteljstvom kneznamestnika Pavla v dneh od 28. maja do 13. junija.

Kmetijska zbornica za donavsko banovino je razpisala službo tajnika, ki bo imel skupno z vsemi dokladami na mesec 8700 din.

Stavka obalnih delavcev v Splitu se je končala, ker so se začela na okrajnem načelstvu pogajanja.

Vprašanje nove upravne razdelitve v Češkoslovaški je zadelo na obeh straneh na velike težave, predvsem zaradi prevelikih zahtev čeških Nemcev. Kot srednji načrt je zbudil največje pažnje predlog nemškega socialističnega poslanca Jakscha, po katerem bi se podobno kot v Švici dosegla upravna enakopravnost obeh narodnosti. Za šolstvo, socialno skrbstvo in nekatera gospodarska področja bi bila mogla upravna delitve in personalna avtonomija. Jaksch priporoča zato razdelitev po gospodarskih zbornicah. Okrožja bi nadzorovala enako porazdelitev državnih doh. bav, gradnjo cest, regulacijo rek in konsum. Nemci bi na Češkem vodili tri okrožja, Čehi pa šest.

Za podporo brezposelnih in delno zaposlenih bo izdala Češkoslovaška v nadaljnjih petih tednih 84 milijona Kč, za otroško mlečno akcijo je odobrenih 114 milijona, za krušno akcijo brezposelnim pa 22 milijona Kč.

V Belgiji bo najbrže nastala vladna kriza, ker je katoliški blok odklonil vladni finančni načrt.

Londonski odbor za nevmešavanje bo moral najbrže zaradi pomankanja sredstev likvidirati. Nobena država namreč ne plačuje svojih prispevkov.

Knez Starhemberg se je odpoval svojim prejšnjim idejam in dr. Sušniku ter to sporočil v posebnem pismu Hitlerju. S tem si

je kupil pravico nemotenega bivanja v Avstriji.

V. Papan se je vrnil iz Posaarja in zaradi slabega zdravja ne bo več opravljal diplomatske službe. Njegovega pomočnika Kettelerja so našli umorjenega v gozdu. Nekateri trde, da gre za samomor.

Angleška vlada je uvedla za nemške državljane dolžnost vizuma.

Oton Habsburški namerava prodati v Amsterdamu znani avstrijski kronski 139 karatni diamant »Florentinec«, ki se ceni na 30 milijonov din.

V japonski javnosti se opaža vedno večja vojna utrujenost. Zlasti se boji japonska industrija, da bo zaradi vojne sovraštvo Kitajcev do Japoncev tako naraslo, da bo kitajski trg Japonski za vedno zaprt. Vladni krogi pa izjavljajo, da Japonska ne bo niti najmanj odnehala in da ne bo odstopila niti peti zasedene kitajske zemlje...

Češkoslovaški letalec Novak je dosegel pri mednarodnih letalskih akrobatskih tekmah v Parizu drugo nagrado.

V Palermu so spustili v morje novi italijanski torpedni rušilec »Grenadiere«.

Arthur Krupp, ustanovitelj svetovno znane tvornice kovinskega blaga Berndorf, je umrl na Dunaju v visoki starosti 82 let. Dunajska tehnika ga je imenovala za svojega častnega doktorja.

Nov močan potres je bil v Turčiji. Posebno prizadeto je bilo od potresa mesto Pršili.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 27. aprila objavlja: Uredbo o izdelovanju sodavice — Navodilo za brezplačno vožnjo organov finančne kontrole na železnicah in ladjah v državni eksploataciji ob službenem potovanju — Naredbo o prepovedi uvoza in prevoza prežvekovalcev in svinj kakor tudi njih predelkov iz republike Poljske.

Dobave - licitacije

Za dobavo litoželeznih izdelkov za cestne kanale v skupnem znesku do 100.000 din je mestno poglavarstvo v Ljubljani razpisalo javno licitacijo. Interesentje se opozarjajo na razglas v »Službenem listu« kos 34. z 27. t. m.

Direkcija pošte v Ljubljani razpisuje prvo pismeno licitacijo za dobavo petih blagajn št. 2. Licitacija bo dne 2. junija t. l. enajsti v pisarni ekonomskega odseka, Sv. Jakoba trg št. 2. Najkasneje do desetih na dan licitacije se mora položiti 5% kavelja. Pogoji po din 10— v pisarni direkcije.

Dne 30. aprila bo pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Osijeku licitacija za oddajo tapetniških del in polaganje linoleja v novi zgradbi OUZD v Osijeku.

Dne 30. aprila bo pri Štabu granične trupe v Skoplju licitacija za popravilo zgradbe v Bosiljgradu. (Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

Radio Ljubljana

Četrtek, dne 28. aprila. 12:00: Plošče — 12:45: Poročila — 13:00: Napovedi — 13:20: Radijski šramel — 14:00: Napovedi — 18:00: Koncert radijskega orkestra — 18:40: Slovensčina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič) — 19:00: Napovedi, poročila — 19:30: Savez Sokola kraljevine Jugoslavije — 19:50: 10 minut zabave — 20:00: Koncert pevskega zbora »Ljubljanski Zvon« — 20:45: Plošče — 21:00: Napevi južnih in severnih Slovanov (radijski orkester) — 22:00: Napovedi, poročila — 22:15: Kvartet mandolin.

Petek, dne 29. aprila. 11:00: Soliska ura: Jurjevanje, belokranjski običaji (Božo Račič) — 12:00: Plošče — 12:45: Poročila — 13:00: Napovedi — 13:20: Koncert slovenskih skladateljev (radijski orkester) — 14:00: Napovedi — 18:00: Zenska ura: Mlada žena v svojem domu (ga. Cilka Vračko) — 18:20: Plošče — 18:40: Francoščina (dr. Stanko Leben) — 19:00: Napovedi, poročila — 19:30: Ustaja v Bosanski posavini l. 1850. — 19:50: Zanimivosti (M. Javornik) — 20:00: Filip Bernardove skladbe in instrumentacije. Sodelujejo: gđni. Poldka Zupanova, Vida Rudolfova, gg. Svetozar Banovec in Roman Petrovič in povečan Radijski orkester. Dirigent: Filip Bernard. — 21:30: Radijski orkester — 22:00: Napovedi, poročila — 22:00: Angleške plošče.

Tarife avtorskih nagrad za glasbene prireditve

»Službeni list« je objavil tarifo avtorskih nagrad, ki se morajo plačevati za glasbene prireditve Društvu jug. glasbenih avtorjev.

Gostinski obrati

se dele v pet kategorij ter plačujejo mesečne povprečnine od 1. do 5. kategorije po 700, 350, 250, 150 in 90 din; za radijske aparate v javnih lokalih se plačuje 30 din mesečne povprečnine. Enkratno sviranje v lokalni velja 50 din.

Pojmenske naštetih lokali (v Slovenski Park Hotel in Hotel Toplice na Bledu) se morajo svobodno pogoditi z UJMO. Mesečni pavšal more dosežati 2500 din.

Za plesne in zabave

se plačuje po kategorijah:

1. elitni plesi po 700, 350 in 150 dinarjev za kraje III. kategorije.
2. za plesne: 350, 250, 150, 100 in 75 din.
3. za zabave: 250, 180, 100, 75 in 50 din.
4. za zabave II. reda: 100, 100, 75, 50 in 30 din.
5. za zabave humanih in dobrodelnih društev: 75, 50, 40, 30 in 25 din.
6. za veselice, matineeje, čajanke do 21. ure s plesom: 75, 50, 40, 30 in 25 din.
7. prireditve humanih in dobrodelnih društev: 40, 30, 20, 15 in 15 din.
8. pričakovanje novega leta za lokale, ki nimajo povprečninske pogodbe: od 100 do 250, od 50 do 150, od 50 do 100, od 50 do 75 in po 50 din.

Odločen je značaj društva, ne pa namen prireditve.

Koncerti:

Tujih umetnikov in društev 3% kosmatega dohodka, domačih filharmonij in večjih orkestror 16% kos. doh., domačih društev in umetnikov brez plesa po 50 do 200, s plesom po 50 do 800, srednjih in strokovnih šol po 10 do 30 din.

barva, plestra in kemično snaz obleke, klobuki, škrobi in svetililka srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, munga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 3
Telefon št. 22-72.

Doma in po svetu

Kongres Jugoslovanke delavske zveze (Jugoras) je bil v ponedeljek v Beogradu. Vladni listi poročajo, da se je kongresa udeležilo do 50 tisoč delavcev s 30 godbami. Na kongresu je govoril tudi predsednik vlade dr. Stojadinović, ki je izjavil, da sprejema novo stranko pod svoje pokroviteljstvo.

Ministrski predsednik dr. Stojadinović je imel na kongresu tudi velik govor, v katerem je med drugim poudaril, da se je vlada trudila, da postopoma ustvarja domačo industrijo in s tem zaposluje domače delavstvo, a da tudi zboljša obrambo države. Delavec živi danes boljše ko pred 3 leti, vlada pa hoče da delavstvu ne bo samo boljše, temveč da mu bo dobro. Komunistem danes nazaduje in to tudi v Franciji. Značilna je izjava nekega francoskega delavca, da je mlad delavec, ki ni komunist, strahopetnež, da pa je delavec, ki je že 21 let star, če je še komunist, bedak. Komunistem delavec vedno bolj odklanja, tem bolj pa se zbira na nacionalni podlagi. In ta pot je tudi prava. Na koncu svojega govora je naglasil dr. Stojadinović, da se je brezposelnost po prizadevanju vlade zmanjšala,